

YÖNETİCİ VE ÖĞRETMENLERİN ORTAÖĞRETİM OKULLARINDAKİ DİSİPLİN SORUNLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ¹

Latife KABAKLI ÇİMEN*, **Yasin KARABOĞA****

* Yrd. Doç Dr., İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Anabilim Dalı, İstanbul/TÜRKİYE, **Email: latife.cimen@izu.edu.tr**

** Milli Eğitim Bakanlığı

Özet

Bu çalışma resmi liselerdeki öğretmenlerin disiplin sorunlarına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Tarama modeli kullanılarak yapılan araştırmanın örneklemini 240 öğretmen oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından düzenlenen kişisel bilgi formu ve Çerçi (2009) tarafından geliştirilen disiplin nedenleri anketi kullanılmıştır. Elde edilen bilgiler SPSS kodlanarak analizler yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda; ortaöğretim kurumlarında çalışan yönetici ve öğretmenlerin disiplin sorunlarına ilişkin görüşleri cinsiyete, lisans veya yüksek lisans mezunu olmaya göre farklılaşmamaktadır. Ortaöğretim kurumlarında çalışan yönetici ve öğretmenlerin disiplin sorunlarına ilişkin görüşleri yönetici veya öğretmen olmalarına göre 24 maddeden 21'i için benzer, 3'ü için farklıdır.

Ortaöğretim kurumlarında çalışan yönetici ve öğretmenlerin çalıştıkları okul türü değişkenine göre disiplin sorunlarına ilişkin görüşleri 24 maddeden 20'si için benzer, 4'ü için farklıdır, yaş değişkenine göre disiplin sorunlarına ilişkin görüşleri 24 maddeden 22'si için benzer, 2'si için farklıdır. Ortaöğretim kurumlarında çalışan yönetici ve öğretmenlerin kıdem değişkenine göre disiplin sorunlarına ilişkin görüşleri 24 maddeden 21'i için benzer, 3'ü için farklıdır, mezun oldukları okul türü değişkenine göre disiplin sorunlarına ilişkin görüşleri 24 maddeden 19'u için benzer, 5'i için farklıdır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Ortaöğretim Kurumları, Disiplin, Disiplin Sorunları, Öğretmen

¹ Bu çalışma, Yrd. Doç. Dr. Latife KABAKLI ÇİMEN danışmanlığında hazırlanan Yasin KARABOĞA'nın Temmuz 2014 tarihinde kabul edilen Yüksek Lisans tezinden hazırlanmıştır.

THE OPINION OF MANAGERS AND TEACHERS ON DISCIPLINE PROBLEMS AT ELEMENTARY SCHOOLS

Abstract

This research was conducted to analyse the approach of secondary school teachers to disciplinary problems. The controlled group of the research, which was made with the model of screening, was formed by 240 teachers. The data of the research were gained by personal data form, which was prepared by the researcher, and reasons of discipline questionnaire designed by Cerci (2009). Collected data was coded and analyzed by SPSS programme. Due to the results of the research; the approach to disciplinary problems of managers and teachers, who work in high schools, do not differentiate regarding their sex, whether they hold bachelors or postgraduate degree. The opinions of managers and teachers, who work in secondary schools, regarding disciplinary problems depending on whether they are managers or teachers, are similar for 21 out of 24 items and different for 3 items. The opinions of managers and teachers, who work in high schools, regarding disciplinary problems with the variable of what type of school they work, are similar for 20 out of 24 items and different for 4 items, with the variable of age their disciplinary opinions are similar for 22 out of 24 items and different for 2 items. The opinions of managers and teachers, who work in secondary schools, regarding disciplinary problems with the variable of experience, are similar for 21 out of 24 items and different for 3 items; with the variable of which school they graduated their disciplinary opinions are similar for 19 out of 24 items and different for 5 items.

Keywords: Education, Secondary Education Schools, Discipline, Disciplinary Problems, Teachers who work in state school

Giriş

Okullar toplumsal ve kültürel değerlerin bireylere aktarılmasında aileden sonra en önemli kurumlardır. Geleneksel olarak okullardan, bireylere ahlak ve karakter kazandırması, gençlerin sosyal hayata uyumlu, iyi birer vatandaş olarak yetişmesi ve bireyleri meslek sahibi yapması gibi faaliyetler beklenmekteydi. Modern eğitimde okullardan, bu niteliklerle birlikte okuyan, araştıran, sorgulayan entelektüel bireyler yetiştirmeleri beklenmektedir. Okulların kendisinden beklenen bu işlevleri yerine getirebilmesi ancak iyi bir disiplin sistemi ve anlayışı sayesinde olabilir.

İlgili literatür incelendiğinde disiplinle ilgili birçok tanım yapıldığı görülmektedir. Bu tanımlarda, disiplinin sadece bir ceza olmadığı, disiplinin öğretme, eğitime, yol gösterme, içten denetim kazandırma gibi özellikleri öne çıkmaktadır. Disiplinin tanımıyla ilgili farklı görüşler olsa da eğitimciler disiplinin gereğine inanmakta ve eğitimin amaçlarına ulaşmak için şart olduğunu düşünmektedir.

Disiplin; yasalara, konan kurallara uygun davranış, kişilerin içinde yaşadıkları topluluğun genel düşünce ve davranışlarına uymalarını sağlamak için alınan önlemlerin tümü, (Demiray, 1980). İnsana içten denetim kazandırmak için yapılan eğitim (Başaran (1989), " Disiplin yalnızca uyulması gereken kurallar listesinden çok daha geniş bir anlam ifade etmektedir. Amaç, etkinlikler, uygun çevre, birlikte çalışma alışkanlığı, kendi kendini kontrol gibi kavramlar disiplin tanımı içinde önemli yer tutmaktadır (Küçükahmet, 1992: 84).

Eğitimde disiplin; öğrenciye hangi davranışların istenilir olduğunu gösterip öğretmek, bu davranışı sergileyip sergilemediğini izlemek, davranışı beklenenden daha iyi sergilediğinde onu ödüllendirmek, iyi sergilemediğinde cezalandırmaktır. Bu anlamda disiplin istenen davranışı öğrenciye öğretmek ve yerleştirmektir. Disiplin eğitimle eş anlamlı kullanılmaktadır (Sarıtaş, 2000).

Ülkemizde disiplin olumsuz çağrışımlar uyandıran bir kavramdır. Bunun en önemli sebebi disiplinin ceza, baskı, otorite benzeri kavramlarla ilintilendirilmesidir. Okullarımızda yakın zamana kadar disiplin sadece öğrencileri cezalandırmak ve kontrol altına almak şeklinde anlaşılmaktaydı. Son yıllarda çağdaş eğitim yaklaşımları ve bireyi merkeze alan görüşler bu anlayışın değişmesine sebep olmuştur.

Başaran'a (2000) göre okulda disiplin, okulun ilke ve kurallarına öğrencinin uymasını sağlamak amacıyla kurulan yaptırım düzenidir. Burada disiplinin amacı öğrencilere okulda uymaları gereken davranışların ilke ve kurallarını öğretmek; öğrencilerin bu ilke ve kurallara uygun davranıp davranmadığını izlemektir. Bu tanım ve amaca göre disiplin bir öğrenme sürecidir. Öğrenciler eğitim hayatları boyunca okuldaki ilke ve kurallara uymayı öğrenerek sosyalleşmektedir. Bu şekilde sosyalleşme sürecinde okulun disiplin düzeninin önemli etkisi bulunmaktadır. Ortaöğretim kurumları öğrencileri hem mesleğe hem de yükseköğrenime hazırlayan eğitim ve öğretim kurumlarıdır. Ortaöğretim kurumlarının başarısı büyük ölçüde bu kurumlarda çalışan öğretmen ve yöneticilerin çabalarına bağlıdır. Küçükahmet (1992)'e göre, okulda disiplin sağlamaya yardımcı faktörler; "uygun bir eğitim programı, iyi bir rehberlik sistemi, etkin bir veli-okul ilişkisi, okul binasının etkin kullanımı"dır.

Okullarda Disiplinsiz Davranışların Sebepleri

Eğitimde disiplin sorunu olarak görülen olaylar öğrencinin kendisinden, ailesinden, okuldan ve eğitim-öğretim şart ve imkânlarının öğrenci ihtiyaçlarını karşılayamaması gibi sebeplerden kaynaklanabilir.

Öğrenci davranışlarını etkileyen pek çok etmen vardır. Bunlardan en önemli olanı, öğrenciler arası bireysel farklılıklardır. Bu bireysel farklılıkların temel nedeni ise öğrencinin kalıtsal özellikleri, yetiştiği toplumsal çevre ve öğrenme sonucu kazandıkları davranışlardır (Erden, 2005).

Humphreys'e (1999) göre sınıfta disiplin problemlerinin öğrenciden kaynaklanan nedenlerden önemli olanları; zayıf özgüven, yetersiz bilgi düzeyi, gelişim gecikmeleri, fiziksel ya da zihinsel özür, öğretmenlerden korkma, sınavlardan korkma ve ayağa kalmak ve sınıfta konuşmaktan korkmaktır.

Temel (2005) öğrenciden kaynaklanan nedenleri “Kendilerini sevgisiz ya da yetersiz görmeleri. Dikkat çekme ve karşı gelme isteği. Başkalarının onları eleştirmeleri, küçük düşürmeleri, kaba davranmaları, alay etmeleri, Bir grubun üyesi olma ihtiyaçları. Öğretmenlerden, sınavlardan veya sınıfta konuşmaktan korkma. Kendilerini tutsakmış gibi hissetmeleri. Okuldaki çalışmalarını sıkıcı bulmaları” şeklinde sıralamıştır.

Humphreys (1999), öğretmenlerin kontrolsüz ve aşırı kontrollü davranışlarının öğrencide disiplinsiz davranışlara yol açtığını belirtmiştir. Öğretmenin kontrolsüz davranışları: öğrencilere bağırarak, emretmek, hükmetmek, ve kontrol etmek, alaycılık ve küçümsemeyi kontrol aracı olarak kullanmak, dalga geçmek, azarlamak, şiddetli eleştirmek, öğrencileri “donuk”, “zayıf”, “tembel” vb. olarak nitelenmek, öğrencileri fiziksel olarak tehdit etmek, öğrencinin üzerine yürümek ve onları itelemek, öğrencilere ceza olarak fazladan okul çalışması ve ödev yaptırmak, yaptığı hatalar için asla özür dilememek, öğrenciyi başka bir öğrenciyle kıyaslamak, yargılamak, bazı öğrencileri sevmemek, gözde öğrencilere sahip çıkmak, anlaması ağır olan öğrencilere karşı sabırsızlık, yanlışları ve başarısızlıkları cezalandırmak, öğrencilere karşı kabalık, vb. (Humphreys, 1999: 63).

Eğitim ve öğretimi bireye göre ayarlamamak, yani sürekli kitle eğitimi yapmak; öğretimi aktifleştirmemek ve öğrenme sorumluluğunun önemli bir bölümü öğrencilere bırakmamak; sınıftaki çalışmalarını ilgi çekici öğelere değer vermeden idare etmeye kalkışmak; soru-cevap, problem çözme, gösterme ve deney yapma tekniklerini –bu konudaki yönergeler- uygun olacak biçimde kullanmamak okulda disiplinsizliğe neden olan önemli öğelerdendir (Aytuna, 1963: 288). Okulun baskıcı ya da başıboş yönetim anlayışı ile yönetilmesi, sınıfın disiplin olaylarını çoğaltmaktadır. Okul yönetiminin öğrencilerde yarattığı gerilim sınıf içi disiplini de etkilemektedir (Başaran, 1985: 233).

Başaran (1985)'e göre birçok disiplin olayı, öğrenciye öğretilmek istenen konuların öğrencinin, düzeyinin çok üstünde ya da çok altında olması, ilgisini çekecek kadar ilginç olmaması, gereksinimlerini doyuramaması ile ortaya çıkmaktadır.

Doğduğu günden başlayarak çocuğun kişiliği önce ailesi, sonra okul ve yaşadığı çevredeki insanlar tarafından şekillendirilmektedir. Kişiliğin temelleri ilk 5-6 yılda aile ortamında atılmaktadır. Bu nedenle, çocuğun kişiliğinin gelişmesinde birinci derecedeki sorumluluğu anne-baba yüklenmektedir. Çocuğun kişiliğinin gelişmesinde sosyal çevre içinde en etkili olanı aile çevresidir (Kaya, 1997).

Yavuzer (2001)'e göre, ailenin sosyo-ekonomik koşulları, aile hayatının ruh sağlığını etkilediği gibi, çocuğun kişiliğini de etkiler. Suça yönelik davranış gösteren çocuğun ev koşullarının ilki ve en belirgin olanı, ailenin parasal durumudur. İstatistiksel veriler, çocuk suçluluğuyla yoksulluk ve onun getirdiği koşullar arasında dikkate değer bir ilişkinin bulunduğunu ve bu ilişkinin de önemli ölçüde yüksek olduğu görülmektedir.

Öğrencileri problem davranışlara sevk eden en önemli faktörlerden birisi de okulun sosyal çevresidir. Okulun bulunduğu fiziksel, kültürel ve sosyal çevre öğrenci davranışları üzerinde büyük ölçüde belirleyici etkilere sahiptir. Öğrencinin içinde yaşadığı toplumsal çevrenin davranışları üzerinde önemli etkisi vardır. Çok bilinen bir ifadeyle “İnsan çevresinin çocuğudur.” Öğrencinin davranışlarını etkileyen en önemli kurum ve gruplar aile, akran grubu, okul ve kitle iletişim araçlarıdır.

Günümüzde internet, televizyon ve videolar okuldan edinilen bilgidan daha fazla bilgi sağlayan kaynaklar durumuna gelmiştir. Ancak bu kaynakların sunduğu bilgi, okulun sunduğu biçimde amaca yönelik bir nitelikte değil, daha çok bir bilgi bombardımanı niteliğinde olmaktadır.

Bu araştırmada yönetici ve öğretmenlerin ortaöğretim okullarındaki disiplin sorunlarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Metod

Araştırmanın Modeli: Araştırmada var olan durum mevcut durumuyla betimlenmeye çalışılmıştır. Bu nedenle araştırma betimsel tarama modelinde bir çalışmadır. Çünkü tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırmalara uygun bir modeldir (Karasar, 1999).

Evren-Örneklem: Bu araştırmanın evrenini 2012–2013 eğitim-öğretim yılında İstanbul Sultanbeyli'deki bütün resmi ortaöğretim okullarında görev yapan müdür, müdür yardımcıları ve öğretmenlerdir. Tesadüfi örneklem ile seçilen 240 öğretmen bu araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı: Veri toplama tekniği olarak yüz yüze anket tekniği kullanılmıştır. Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğretmenlerin demografik özelliklerine yönelik sorular bulunmaktadır. İkinci bölümde Çerçi (2009) tarafından geliştirilen “Disiplin Nedenleri Anketi” kullanılmıştır. Anket 24 maddeden ve 8 alt boyuttan oluşmaktadır. Alt boyutlar; disiplin kurulları, olumsuz örnekler, ceza, okul ve aile tutumları, tükenmişlik, öğrenci davranışları, öğretmen davranışları ve kusurlu davranışlar olarak belirlenmiştir. Anket formunun ilgili bölümlerinde kullanılan 5'li likert ölçeğe ilişkin kodlama; 1= Kesinlikle Katılmıyorum, 2= Katılmıyorum, 3= Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum, 4= Katılıyorum, 5= Kesinlikle Katılıyorum şeklinde yapılmıştır. Katılma derecesi aralıkları $n-1/n$ formülü kullanılarak bulunmuştur. Hesaplama sonucu 1 ile 5 arasındaki genişliği 0.8 olarak belirlenmiştir.

Ankette kullanılan beşli likert ölçeğine uygun olarak elde edilen puanların derecelendirilmesi ve yorumlanması için gerçek alt ve üst sınırların belirlenmesi gereğinden hareketle; 1.00-1.80 Kesinlikle Katılmıyorum (Çok düşük), 1.81-2.60 Katılmıyorum (Düşük), 2.61-3.40 Kararsızım (Orta), 3.41-4.20 Katılıyorum (Yüksek) ve 4.21-5.00 Kesinlikle Katılıyorum (Çok Yüksek) şeklinde belirlenmiş ve yorumlanmıştır.

Veri setinin faktör analizine uygunluğunun test edilmesi için, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterliliği testi ve Bartlett küresellik testi uygulanmıştır. Yapılan analizler sonucunda KMO değeri 0,678 ile 0.50'nin üzerinde ve Bartlett testinin kuyruk olasılığının da 0.01 önem derecesinde anlamlı olduğu dolayısıyla veri setinin faktör analizine uygun olduğu belirlenmiştir.

Verilerin Analizi: Araştırma grubundan elde edilen veriler SPSS 15,0 istatistik programında analiz edilerek yorumlanabilecek tablolar haline getirilmiştir. Anketin faktör yapısını incelemek amacıyla SPSS istatistik programı kullanılarak faktör analizi uygulanmış ve elde edilen faktörlerin Cronbach Alpha değerleri test edilerek güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde istatistiklerden frekans (n), yüzde (%), ortalama (\bar{X}), standart sapma (Ss), ortalamalar arasındaki farkın anlamlılığını test etmek için cinsiyet, görev ve eğitim düzeyi değişkenlerine t testi uygulanmıştır. Okul türü, yaş, kıdem ve mezun olunan okul değişkenlerinde ise Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek üzere Tukey ve Scheffe Testi uygulanmıştır. Yapılan istatistiksel çözümlenmelerde anlamlılık düzeyi .05 olarak alınmıştır.

Bulgular

Araştırmaya katılan 240 öğretmenin % 42,5'inin kadın ve % 57,5'inin erkektir. % 90'ı öğretmen ve % 10'u yöneticidir. Öğretmenlerin % 13,8'i Anadolu lisesi, % 22,5'i genel lise ve % 63,7'sinin mesleki ve teknik liselerde görev yapmakta, % 74,6'sı lisans ve % 25,4'ü lisansüstü mezundur. Grubun % 44,2'si 29-36 yaş, % 29,2'si 21-28 yaş, % 15,8'i 37-43 yaş ve % 10,8'inin 44 yaşlardadır. Grubun % 46,3'ü 1-5 yıl, % 13,8'i 6-10 yıl, % 33,3'ü 11-20 yıl ve % 6,7'sinin 20 yıl ve üzeri kıdeme sahiptir. Grubun % 34,6'sı eğitim fakültesi % 40,4'ü fen-edebiyat fakültesi, % 7,5'i teknik eğitim fakültesi, % 7,9'u mesleki eğitim fakültesi ve % 9,6'sı farklı fakültelerden mezundur.

Resmi ortaöğretim okullarında görevli öğretmenlerin ve yöneticilerin okullarındaki disiplin sorunlarına ilişkin görüşleri gösteren betimsel istatistikler Tablo-1'de yer verilmiştir.

Tablo 1. Disiplin sorunlarına ilişkin Cevapların Ortalama ve Standart Sapmaları

Maddeler	n	\bar{X}	Ss
Ergenlik dönemi sorunları olumsuz davranışları artırmaktadır	240	4.47	0.76
Televizyon olumsuz davranışlar için kötü örnek teşkil etmektedir	240	4.32	0.85
Okul yönetiminin tutumları öğrencilerin davranışları üzerinde etkilidir	240	4.31	0.90
Öğrencilerde görülen grup olma psikolojisi disiplin olaylarını artırmaktadır	240	4.13	0.81
Olumsuz davranışlar olumlu davranışlara göre diğer öğrenciler tarafından daha çok örnek alınmaktadır	240	4.00	0.95

Evde şiddet gören öğrenci disiplinsiz davranmaktan çekinmemektedir	240	3.95	1.00
Ekonomik sorunlar öğrencilerde görülen olumsuz davranışları artırmaktadır	240	3.93	1.01
Disiplin olaylarının sıkça yaşanması öğretmenlerde tükenmişliği artırmaktadır	240	3.92	1.08
Karnesinde zayıfı olan öğrenciler diğer öğrencilere göre daha fazla disiplinsiz davranmaktadır	240	3.80	1.09
Öğretmen davranışları disiplin olaylarının ortaya çıkışında etkilidir	240	3.76	1.11
Disiplin olaylarında ödül sisteminin kullanılması daha etkilidir	240	3.72	1.10
Öğrencilerin kusurlu davranışlarını hemen düzeltirim	240	3.65	0.91
Okul disiplin kurulları okuldaki disiplin olaylarında etkin çalışmaktadır	240	3.55	1.07
Disiplin olaylarında ceza sisteminin kullanılması daha etkilidir	240	3.54	1.17
Rehberlik servisinin çalışmaları okullarda görülen olumsuz davranışları azaltmaktadır	240	3.53	1.05
Aileler öğrencilerin disiplinsiz davranışlarına karşı yeterince tepki vermektedir	240	3.52	1.12
Öğrenciler arasında yaşanan küçük olayları görmezlikten gelirim	240	3.50	1.10
Her yıl disiplin olayları artmaktadır	240	3.36	1.15
Eğitim ciddi bir iştir, hatası olan öğrenci cezasını çekmelidir	240	3.34	1.22
Öğretmenler öğrencilere yönelik disiplin kurallarını çok iyi bilir	240	3.23	1.01
Öğrencilerin gelir seviyesinin yüksekliği disiplinsizlik davranışını artırmaktadır	240	3.09	1.10
Okullarda uygulanan disiplin kuralları yeterince caydırıcıdır	240	2.60	1.10
Okulda öğretmenler disiplin olaylarına karşı her zaman aynı tepkiyi verirler	240	2.43	1.00
Okullarda uygulanan disiplin kuralları yetersiz kalmaktadır	240	2.39	1.18
Toplam	240	3.59	1.03
Friedmantest, Ki-Kare testi: 1263,161; p<0,01, 5: Kesinlikle Katılıyorum 1: Kesinlikle Katılmıyorum			

Katılımcıların “ergenlik dönemi sorunları olumsuz davranışları artırmaktadır” yargısına en yüksek düzeyde katıldıkları ($\bar{X}=4.47$), “televizyon olumsuz davranışlar için kötü örnek teşkil etmektedir” ($\bar{X}=4.32$), “okul yönetiminin tutumları öğrencilerin davranışları üzerinde etkilidir” yargısına kesinlikle katıldıkları ($\bar{X}=4.31$) görülmektedir.

Katılımcıların “öğrencilerde görülen grup olma psikolojisi disiplin olaylarını artırmaktadır.” ($\bar{X}=4.13$), “olumsuz davranışlar olumlu davranışlara göre diğer öğrenciler tarafından daha çok örnek alınmaktadır” ($\bar{X}=4.00$), “evde şiddet gören öğrenci disiplinsiz davranmaktan çekinmemektedir” ($\bar{X}=3.95$), “ekonomik sorunlar öğrencilerde görülen olumsuz davranışları artırmaktadır” ($\bar{X}=3.93$) “disiplinsiz davranmaktan çekinmemektedir” ($\bar{X}=3.95$), “disiplin olaylarının sıkça yaşanması öğretmenlerde tükenmişliği artırmaktadır” yargılarına katıldıkları ($\bar{X}=3.92$) görülmüştür.

Katılımcılar “Karnesinde zayıfı olan öğrenciler diğer öğrencilere göre daha fazla disiplinsiz davranmaktadır” ($\bar{X}=3.80$), “Öğretmen davranışları disiplin olaylarının ortaya çıkışında etkilidir” ($\bar{X}=3.76$), “disiplin olaylarında ödül sisteminin kullanılması daha etkilidir” yargısına katıldıkları ($\bar{X}=3.72$) görülmüştür. Katılımcılar disiplin olaylarında ödül kullanımına cezadan daha çok önem vermiştir.

Katılımcıların “Öğrencilerin kusurlu davranışlarını hemen düzeltirim” ($\bar{X}=3.65$), “Okul disiplin kurulları okuldaki disiplin olaylarında etkin çalışmaktadır” ($\bar{X}=3.55$), “Disiplin olaylarında ceza sisteminin kullanılması daha etkilidir” ($\bar{X}=3.54$) yargılarına katıldıkları görülmüştür. Araştırmada, katılımcıların ödül ve ceza kullanımı ile ilgili cevapları arasında çelişki olduğu düşünülebilir. Fakat öğrencilere olumlu davranışlar kazandırmak amacıyla ne kadar çaba gösterilse de istenmeyen davranışların ortaya çıkma ihtimali vardır. Bunun için disiplin sorunlarının önlenmesinde ceza kullanımı kaçınılmazdır.

Katılımcıların “Rehberlik servisinin çalışmaları okullarda görülen olumsuz davranışları azaltmaktadır” ($\bar{X}=3.53$), “aileler öğrencilerin disiplinsiz davranışlarına karşı yeterince tepki vermektedir” ($\bar{X}=3.52$), “öğrenciler arasında yaşanan küçük olayları görmezlikten gelirim” ($\bar{X}=3.50$) yargılarına katıldıkları görülmektedir.

Katılımcıların “Her yıl disiplin olayları artmaktadır” ($\bar{X}=3.36$), “Eğitim ciddi bir iştir, hatası olan öğrenci cezasını çekmelidir” ($\bar{X}=3.34$), “Öğretmenler öğrencilere yönelik disiplin kurallarını çok iyi bilir” ($\bar{X}=3.23$), “Öğrencilerin gelir seviyesinin yüksekliği disiplinsizlik davranışını artırmaktadır” yargılarında kararsız oldukları ($\bar{X}=3.09$) görülmüştür.

Katılımcıların “Okullarda uygulanan disiplin kuralları yeterince caydırıcıdır” ($\bar{X}=2.60$) “Okulda öğretmenler disiplin olaylarına karşı her zaman aynı tepkiyi verirler” ($\bar{X}=2.43$) “Okullarda uygulanan disiplin kuralları yetersiz kalmaktadır” yargılarına katılmadıkları ($\bar{X}=2.39$) görülmüştür.

T testi analizine göre yönetici ve öğretmen görüşleri görev yaptıkları okul türü değişkenine göre üç madde dışındaki tüm maddelerde anlamlı farklılık göstermemektedir. Görüş farklılığı bulunan disiplin nedenleri maddelerinden; “Okul disiplin kurulları okuldaki disiplin olaylarında etkin çalışmaktadır.” maddesine yöneticiler $\bar{X}=3.92$ ortalama ile katıldıklarını belirtmişken, öğretmenler yöneticilere göre nispeten daha düşük $\bar{X}=3.50$ ortalama ile daha düşük bir düzeyde katıldıklarını belirtmişlerdir. Yani yöneticiler disiplin kurallarının etkin çalıştığını belirtirken öğretmenler daha düşük bir oranda bu kurulların çalıştığını vurgulamışlardır.

“Rehberlik servisinin çalışmaları okullarda görülen olumsuz davranışları azaltmaktadır” maddesine yöneticiler $X=3.92$ oranında katıldıklarını belirtmişken, öğretmenler yöneticilere göre nispeten daha düşük $X=3.49$ ortalama ile daha düşük bir düzeyde katıldıklarını belirtmişlerdir. Yani yöneticiler rehberlik servislerinin disiplin açısından önemli bir araç olduğuna vurgu yaparken öğretmenler bu görüşe daha düşük düzeyli bir katılım sergilemişlerdir.

“Eğitim ciddi bir iştir, hatası olan öğrenci cezasını çekmelidir” maddesine katılım düzeyleri yönetici ve öğretmenlere göre farklılık göstermektedir. Yani yöneticiler bu maddeye $X=3.79$ ortalama ile katıldıklarını belirtmişken öğretmenler $X=3.29$ ortalama ile daha düşük bir düzeyde bu maddeye katıldıklarını belirtmişlerdir. Yöneticiler eğitimde hata yapan öğrencilerin cezalandırılması gerektiğini öğretmenlere göre daha yüksek düzeyde belirtmişlerdir.

Okul Türü Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans (F) Analizi Sonuçları dört madde dışındaki tüm maddelerde katılımcıların görüşleri görev yaptıkları okul türü değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Görüş farklılığı bulunan disiplin nedenleri maddelerinden; Okul disiplin kurulları okuldaki disiplin olaylarında etkin çalışmaktadır. Ekonomik sorunlar öğrencilerde görülen olumsuz davranışları artırmaktadır. Öğrencilerin gelir seviyesinin yüksekliği disiplinsizlik davranışını artırmaktadır. Her yıl disiplin olayları artmaktadır maddeleri okul türü değişkenine göre en azından bir grup diğerlerine göre anlamlı farklılık içermektedir. Bu maddelerde hangi gruplar arasında farklılık olduğunu belirlemek için Tukey ve Scheffe testleri uygulanmıştır. Buna göre;

“Okul disiplin kurulları okuldaki disiplin olaylarında etkin çalışmaktadır” maddesi için genel lise yönetici ve öğretmenlerinin görüşleri ortalaması, mesleki ve teknik lise yönetici ve öğretmenlerinin görüşleri ortalamasına göre anlamlı düzeyde yüksektir. Mesleki ve teknik liselerin genel lise ve Anadolu Liselerine göre öğrenci mevcutları daha kalabalık, öğrencilerin akademik başarılarının düşük olması gibi sebeplerle daha fazla disiplin problemi yaşanması, öğretmen görüşlerini olumsuz etkilediği düşünülebilir.

“Ekonomik sorunlar öğrencilerde görülen olumsuz davranışları artırmaktadır” maddesi için anadolu liseleri yönetici ve öğretmenlerinin görüşleri ortalaması, genel lise yönetici ve öğretmenlerinin görüşleri ortalamasına göre anlamlı düzeyde düşüktür. Anadolu liselerinin sınavla öğrenci alması, sosyo-ekonomik seviyesi daha iyi öğrencilerin bu okullarda öğrenim görmesi, anadolu liseleri yönetici ve öğretmenlerinin görüşlerini etkilediği düşünülebilir.

“Öğrencilerin gelir seviyesinin yüksekliği disiplinsizlik davranışını artırmaktadır” maddesi için genel lise yönetici ve öğretmenlerinin görüşleri ortalaması, mesleki ve teknik lise yönetici ve öğretmenlerinin görüşleri ortalamasına göre anlamlı düzeyde düşüktür.

“Her yıl disiplin olayları artmaktadır” maddesi için genel lise yönetici ve öğretmenlerinin görüşleri ortalaması, mesleki ve teknik lise yönetici ve öğretmenlerinin görüşleri ortalamasına göre anlamlı düzeyde düşüktür. Mesleki ve teknik liselerin diğer lise türlerine göre sahip olduğu dezavantajların öğretmen görüşlerini olumsuz etkilediği düşünülebilir.

Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre T Testi Analizi Sonuçları disiplin nedenleri maddelerinde katılımcıların görüşleri eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

Yaş Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans (F) Analizi Sonuçları iki madde dışındaki tüm maddelerde katılımcıların görüşleri yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Görüş farklılığı bulunan disiplin nedenleri maddelerinden; “Disiplin olaylarında ceza

sisteminin kullanılması daha etkilidir”, eğitim ciddi bir iştir, hatası olan öğrenci cezasını çekmelidir”, maddeleri yaş değişkenine göre en azından bir grup diğerlerine göre anlamlı farklılık içermektedir.

Bu maddelerde hangi gruplar arasında farklılık olduğunu belirlemek için Tukey ve Scheffe testleri uygulanmıştır. Buna göre; “Disiplin olaylarında ceza sisteminin kullanılması daha etkilidir” maddesi için 21-28 yaş aralığındaki yönetici ve öğretmenlerin görüşleri ortalaması, 29-36 yaş grubundaki yönetici ve öğretmenlerin görüşleri ortalamasına göre anlamlı düzeyde düşüktür. 21-28 yaş aralığındaki yönetici ve öğretmenler, disiplin olaylarında ceza kullanımını 29-36 yaş grubundaki yönetici ve öğretmenlere göre daha az vurgulamıştır.

Eğitim ciddi bir iştir, hatası olan öğrenci cezasını çekmelidir” maddesi için 21-28 yaş grubundaki yönetici ve öğretmenlerin görüşleri ortalaması, 29-36 yaş grubu ve 37-43 yaş grubundaki yönetici ve öğretmenlerin görüşleri ortalamasına göre anlamlı düzeyde düşüktür. 21-28 Yaş aralığındaki yönetici ve öğretmenler, eğitimde ceza kullanımını diğer gruplara göre daha az önermektedir. Bu durum, genç öğretmenlerin modern eğitim yaklaşımlarını benimsemiş olmalarıyla ve öğrencilerle yaş farkının az olmasından dolayı öğrencileri daha iyi anlayabilmeleriyle açıklanabilir.

Kıdem Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans (F) Analizi Sonuçları, üç madde dışındaki tüm maddelerde katılımcıların görüşleri kıdem değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Görüş farklılığı bulunan disiplin nedenleri maddelerinden; “ekonomik sorunlar öğrencilerde görülen olumsuz davranışları artırmaktadır”, “ergenlik dönemi sorunları olumsuz davranışları artırmaktadır”, “eğitim ciddi bir iştir, hatası olan öğrenci cezasını çekmelidir” maddeleri kıdem değişkenine göre en azından bir grup diğerlerine göre anlamlı farklılık içermektedir. Bu maddelerde hangi gruplar arasında farklılık olduğunu belirlemek için Tukey ve Scheffe testleri uygulanmıştır. Buna göre;

“Ekonomik sorunlar öğrencilerde görülen olumsuz davranışları artırmaktadır” maddesi için 1-5 ve 6-10 yıllık kıdeme sahip yönetici ve öğretmenlerin görüşleri ortalaması, 20 yıl ve üzeri kıdeme sahip yönetici ve öğretmenlerin görüşleri ortalamasına göre anlamlı düzeyde yüksektir. Kıdem yılı 10 yıldan az olan yönetici ve öğretmenler, 20 yıl ve üzeri kıdeme sahip yönetici ve öğretmenlere göre disiplin olaylarında ekonomik sorunlara daha fazla önem vermiştir.

“Ergenlik dönemi sorunları olumsuz davranışları artırmaktadır” maddesi için 6-10 yıllık kıdeme sahip yönetici ve öğretmenlerin görüşleri ortalaması, 20 yıl ve üzeri kıdeme sahip yönetici ve öğretmenlerin görüşleri ortalamasına göre anlamlı düzeyde yüksektir.

“Eğitim ciddi bir iştir, hatası olan öğrenci cezasını çekmelidir” maddesi için 1-5 yıllık kıdeme sahip yönetici ve öğretmenlerin görüşleri ortalaması, 11-20 yıllık kıdeme sahip yönetici ve öğretmenlerin görüşleri ortalamasına göre anlamlı düzeyde düşüktür. Mesleğe yeni başlayan öğretmenler eğitimde ceza kullanımını daha az önermektedir.

Mezun Olunan Okul Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans (F) Analizi Sonuçları beş madde dışındaki tüm maddelerde katılımcıların görüşleri mezun olunan okul değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Görüş farklılığı bulunan disiplin nedenleri maddelerinden; “Öğrencilerin kusurlu davranışlarını hemen düzeltirim, disiplin olaylarında ceza sisteminin kullanılması daha etkilidir, disiplin olaylarının sıkça yaşanması öğretmenlerde tükenmişliği artırmaktadır, öğrencilerde görülen grup olma psikolojisi disiplin olaylarını artırmaktadır, aileler öğrencilerin disiplinsiz davranışlarına karşı yeterince tepki vermektedir.

maddeleri mezun olunan okul değişkenine göre en azından bir grup diğerlerine göre anlamlı farklılık içermektedir.

Bu maddelerde hangi gruplar arasında farklılık olduğunu belirlemek için Tukey ve Scheffe testleri uygulanmıştır. Buna göre; “Öğrencilerin kusurlu davranışlarını hemen düzeltirim” maddesi için fen edebiyat fakültesi mezunu yönetici ve öğretmenlerin görüşleri ortalaması, diğer fakülte mezunu yönetici ve öğretmenlerin görüşleri ortalamasına göre anlamlı düzeyde yüksektir.

“Disiplin olaylarında ceza sisteminin kullanılması daha etkilidir” maddesi için teknik eğitim fakültesi mezunu yönetici ve öğretmenlerin görüşleri ortalaması, eğitim fakültesi mezunu yönetici ve öğretmenlerin görüşleri ortalamasına göre farklılık anlamlı düzeyde yüksektir. Bu durum, teknik eğitim fakültesi mezunu katılımcıların mesleki ve teknik liselerde görev yaptıkları için daha katı bir disiplin anlayışına sahip olmalarıyla açıklanabilir.

“Disiplin olaylarının sıkça yaşanması öğretmenlerde tükenmişliği artırmaktadır” maddesi için fen edebiyat fakültesi mezunu yönetici ve öğretmenlerin görüşleri ortalaması, diğer fakülte mezunu yönetici ve öğretmenlerin görüşleri ortalamasına göre anlamlı düzeyde yüksektir.

“Öğrencilerde görülen grup olma psikolojisi disiplin olaylarını artırmaktadır” maddesi için eğitim, fen edebiyat ve teknik eğitim fakültesi mezunu yönetici ve öğretmenlerin görüşleri ortalaması, diğer fakültelerden mezun yönetici ve öğretmenlerin görüşleri ortalamasına göre anlamlı düzeyde yüksektir.

“Aileler öğrencilerin disiplinsiz davranışlarına karşı yeterince tepki vermektedir” maddesi için eğitim fakültesi mezunu yönetici ve öğretmenlerin görüşleri ortalaması, diğer fakültelerden mezun yönetici ve öğretmenlerin görüşleri ortalamasına göre anlamlı düzeyde düşüktür.

Görüş farklılığı bulunan maddelere; diğer fakülte mezunlarının eğitim, mesleki ve teknik eğitim ve fen edebiyat fakültesi mezunlarına göre farklı düzeylerde katıldıkları ortaya çıkmıştır.

Tartışma

Araştırma bulgularına göre öğretmenler “ergenlik dönemi sorunları olumsuz davranışları artırmaktadır. Televizyon olumsuz davranışlar için kötü örnek teşkil etmektedir. Okul yönetiminin tutumları öğrencilerin davranışları üzerinde etkilidir” maddelerine en fazla katılmaktadır.

Ergenlik dönemi sorunları olumsuz davranışları artırmaktadır. Çerçi'nin (2009) çalışması bulgularımızı desteklemektedir. Öğretmenler ergenlik dönemi ile beraber disiplin olaylarının arttığı konusunda hemfikirdir.

Televizyon olumsuz davranışlar için kötü örnek teşkil etmektedir ifadesi Çerçi'nin (2009) araştırmasında da öğretmenler yüksek oranda katılmışlardır. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'nun (RTÜK), Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ile birlikte yaptığı TV Program İçeriklerinin Çocuk ve Gençler Üzerindeki Etkileri (Milliyet, 2006) konulu araştırmada anne babalar, çocukların şiddet ve korkudan etkilenme düzeyini ‘en yüksek’ olarak nitelmişlerdir. Erkek çocukları olumsuz davranışlardan kız çocuklarına göre daha fazla etkilenirken, kız çocukları korku içerikli yapımların etkisinde kalmaktadırlar.

Mutlu'ya (1999: 127) göre televizyon programlarında çok sayıda saldırgan davranış izleyen çocuklar, uygun uyarılarla karşılaştıkları takdirde saldırgan davranış uygulama potansiyellerine sahip olmaktadır. Çocukların saldırgan davranış biçimlerini televizyondan öğrenerek bu davranışları taklit ettiklerini ortaya koyan bir araştırmada Dubow ve Miller tarafından yapılmış, televizyonda şiddet içeriği izlemenin gözlemsel öğrenme aracılığıyla saldırgan davranışları etkilediği ortaya konmuştur (Akt: Mutlu 1999: 126)

İçli'ye (2003: 54) göre televizyonda şiddet içeren programların -belirli bir suç türü ya da intiharların detaylarıyla- gösterilmesi, söz konusu suçun ya da sapkın davranışın öğrenilerek (taklit edilerek) işlenmesine yol açabilir ya da şiddeti, problem çözmede bir yol olarak öğrenilmesine yol açabilir. Millî Eğitim Bakanlığı Öğrencilerin Televizyon İzleme Alışkanlıkları 2008 araştırmasında “Okulda ve çevrede şiddet eğilimini özendirip artırıyor.” ifadesine “Evet” diyenler % 48,1; “TV çocukların ruhsal ve bedensel gelişmesinde etkili olmaktadır TV yayınları aile bireylerinin yaşayışına olumsuz olarak yön verici özellikler taşımaktadır “TV’de sunulan programların içeriği eğitim hayatını önemsizleştirmektedir.” “TV programları beni okuldan soğutuyor.” İfadelerine öğrencilerin yüksek oranda katıldıkları belirlenmiştir.

Pınar (2006), ortaöğretim okullarında görsel medya ve şiddet kültürünün etkilerini belirlemek amacıyla yaptığı araştırmada öğrencilerin seyrettikleri yerli dizilerden etkilenerek şiddet kültürünün arttığı, şiddeti normal bir hayat tarzı gibi gördükleri için sorunlarını çözmeye kullandıkları ortaya çıkmıştır. Televizyonun zararlı yönlerinin olduğunu, medyanın tutum ve davranışlarında biraz etkili olduğunu, şiddet içeren film ve programların gençler için kötü örnek olduğunu ve gençlerin filmlerdeki kahramanların kullandığı yöntemlerle kendi problemlerini çözmek istediklerini ifade etmişlerdir

İnceoğlu (2000: 14) araştırmasında büyük ölçüde toplumsallaşma sürecini tamamlamış olan yetişkinler saldırgan davranışları izlerken suçluluk ve anksiyete duyabilmekte, bunun sonucu olarak da saldırgan eğilimlerini denetleyebilmektedirler. Oysa küçükler, yeterince toplumsallaşmadıkları için saldırganlık eğilimlerini denetleyemedikleri gibi gördüklerini de taklit etmeye çalışmaktadırlar. Şiddetten en çok etkilenen en korumasız kesim olan çocuklardır. Her çocuk kendi kişiliği doğrultusunda etkilenmekte; örneğin korkak bir çocuk saldırgan sahneleri izleyince saldırgan, vurucu kırıcı olmamakta, tersine korku ve ürkekliği artmaktadır.

Okul yönetiminin tutumları öğrencilerin davranışları üzerinde etkilidir. Üstün ve Demirbağ (2003) öğretmenlerin disiplinindeki uygulama sorunlarını okul yönetimi ile ilişkilendirdikleri görülmüştür. Ekinci ve Burgaz (2009), “İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Öğretmen ve Okuldan Kaynaklanan Nedenleri” adlı araştırmada istenmeyen davranışların oluşumunda öğretmen davranışlarının etkili olduğu tespit edilmiştir. Aynı araştırmada öğrenciler, “Öğretmenlerin öğrenciler (başarılı, uslu, sevdiği, vb.) arasında ayırım yapması” davranışının öğrencilerin istenmeyen davranışları üzerinde en fazla etkili olduğu görüşüne sahiptirler. Okul yönetimi ve öğretmenlerin uyumlu çalışmaları, farklı disiplin anlayış ve uygulamaları da öğrencilerin davranışlarını etkileyebilir.

Araştırma bulgularına göre “Disiplin Nedenleri Anketi” maddeleri öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Araştırma bulguları yönetici ve öğretmenlerin Disiplin Nedenleri Anketi'nin üç maddede görüşlerin farklılaştığı görülmektedir. Bunlar, okul disiplin kurulları okuldaki disiplin olaylarında etkin çalışmaktadır. Rehberlik servisinin çalışmaları okullarda görülen olumsuz davranışları

azaltılmaktadır. Eğitim ciddi bir iştir, hatası olan öğrenci cezasını çekmelidir. Çerçi (2009) öğretmenlerin okuldaki disiplin yaklaşımları ile ilgili görüşleri ankete katılan öğretmenlerin cinsiyetlerine göre farklılaşmadığını tespit etmiştir.

Araştırma bulgularına göre öğretmenler, “görev yaptıkları okul türü değişkenine göre “Disiplin Nedenleri Anketi”nin okul disiplin kurulları okuldaki disiplin olaylarında etkin çalışmaktadır. Ekonomik sorunlar öğrencilerde görülen olumsuz davranışları artırmaktadır. Öğrencilerin gelir seviyesinin yüksekliği disiplinsizlik davranışını artırmaktadır. Her yıl disiplin olayları artmaktadır. Maddeleri okul türü değişkenine göre en azından bir grup diğerlerine göre anlamlı farklılık içermektedir.

Ekonomik sorunlar öğrencilerde görülen olumsuz davranışları artırmaktadır. Çerçi (2009) araştırmasında öğretmenlerin en yüksek düzeyde katıldığı maddedir. Ağır (1991) tarafından yapılan araştırmanın bulgularında, öğrencilerin sosyo ekonomik koşulları ve aile içi ilişkilerinin niteliği disiplin suçu işlemelerine etki ettiği bulunmuştur. Gözütok’a (2000: 141) göre istenmeyen davranışları gösteren öğrenciler, daha çok düşük akademik başarısı olan, psikolojik bazı sorunlar yaşayan, genellikle alt sosyoekonomik düzey ve düzensiz bir aile disiplininden gelen çocuklar olmaktadır. Ekonomik zorluk yaşayan öğrencilerin okul disiplini alıştırmakta zorluk çektikleri, ailelerine ekonomik kaynak sağlamak amacıyla okula devamsızlık yapmaları ve bunun sonucu olarak sorunlu davranışlarının ortaya çıktığı söylenebilir. Sultanbeyli sosyoekonomik seviyesi düşük bir ilçe olarak bilinmektedir. Dolayısıyla bu araştırmadan elde edilen bulgular, ekonomik sorunların öğrenci başarısı ve okul disiplinini etkilediği ifadesini desteklemektedir. Ekonomik düzey öğrencilerin kendilerine olan güveni, öz saygılarının gelişimi üzerine etkisi olan önemli bir etkidir. Ekonomik açıdan refah düzeyi yüksek olan ailede yetişen ergenlerin, benlik saygılarının yüksek, özgüvenli bireyler olduğu gözlenmektedir. Bu durum da, ekonomik düzeyi yüksek olan bireylerin, ekonomik düzeyi düşük olan öğrencilere göre akademik başarı bakımından daha iyi durumda olmalarına imkân sağlamaktadır (Dursun, 2004). “Her yıl disiplin olayları artmaktadır” yargısını Çerçi’nin (2009) araştırma sonuçları da desteklemektedir.

Araştırma bulgularına göre öğretmenler, yaş değişkenine göre “Disiplin Nedenleri Anketi”nin Disiplin olaylarında ceza sisteminin kullanılması daha etkilidir, eğitim ciddi bir iştir, hatası olan öğrenci cezasını çekmelidir. Maddeleri yaş değişkenine göre en azından bir grup diğerlerine göre anlamlı farklılık içermektedir.

Araştırma bulgularına göre öğretmenler, kıdem değişkenine göre “Disiplin Nedenleri Anketi”nin: Ekonomik sorunlar öğrencilerde görülen olumsuz davranışları artırmaktadır, ergenlik dönemi sorunları olumsuz davranışları artırmaktadır ve eğitim ciddi bir iştir, hatası olan öğrenci cezasını çekmelidir maddeleri kıdem değişkenine göre en azından bir grup diğerlerine göre anlamlı farklılık içermektedir. Araştırma bulgularına göre genç ve kıdem yılı az olan öğretmenler, disiplin olaylarında ceza kullanımını orta yaşlı ve kıdemli öğretmenlere göre daha az onaylamaktadır. Çerçi (2009) Devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin okuldaki disiplin yaklaşımları ile ilgili görüşlerinin kıdemlerine göre farklılaştığını belirlemiştir.

Araştırma sonuçlarına göre öğretmenler, mezun olunan okul değişkenine göre Disiplin Nedenleri Anketi’nin; öğrencilerin kusurlu davranışlarını hemen düzeltirim, disiplin olaylarında ceza sisteminin kullanılması daha etkilidir, disiplin olaylarının sıkça yaşanması öğretmenlerde tükenmişliği artırmaktadır, öğrencilerde görülen grup olma psikolojisi disiplin olaylarını artırmaktadır ve aileler öğrencilerin disiplinsiz davranışlarına karşı yeterince tepki

vermektedir maddeleri mezun olunan okul değişkenine göre en azından bir grup diğerlerine göre anlamlı farklılık içermektedir. Tümkiye'nin (2005) çalışmasında, öğretmenlerin yaşadıkları tükenmişliğin, onların katı bir sınıf disiplin anlayışını benimsemelerine yol açtığı görülmüştür. Öğretmenlerin katı disiplin anlayışı öğrencilere de olumsuz yansımakta ve bir kısır döngü oluşmaktadır.

Çerçi (2009) çalışmasında disiplin olaylarının sıkça yaşanmasının öğretmenlerde tükenmişliği artırmakta olduğunu belirlemiştir. Öğrenciler ile karşı karşıya gelmek, öğrencilere cezalar vermek öğretmenlerin çalışma hayatını olumsuz etkiledikleri gibi sosyal hayatlarında da sorun oluşturmaktadır.

Atıcı (2007)'nin öğretmen adaylarıyla yaptığı çalışmada sınıf içinde istenmeyen davranışların nedenlerinin aile kaynaklı ve öğrenci kaynaklı olmak üzere iki ana başlık altında topladığı görülmektedir. Bunlardan sınıf içinde karşılaşılan istenmeyen davranışların en önemli nedenlerinin ise aile kaynaklı olduğu vurgulanmaktadır (Atıcı, 2007; Weishew & Peng, 1993). Dedeoğlu'nun (2010) çalışmasında, ailesi "sık sık" fiziksel ceza uygulayan öğrenciler, ailesi "asla" fiziksel ceza uygulamayan öğrencilere göre, sınavlarda kopya çekme, öğretmenlerine karşı saygısız davranma, sınıftan izinsiz ayrılma, arkadaşlarıyla tartışmalarında fiziksel tepki gösterme gibi daha çok disipline aykırı davranışlar sergilediği görülmüştür. Bu durum ailedeki fiziksel cezanın uygulanıp uygulanmamasının öğrencilerin okul içindeki davranışlarına büyük etki ettiğini göstermiştir.

Akar (2006) çalışmasında, öğrenme ortamının öğretmen merkezli olması öğretmen ve öğrenci davranışını etkilediğini, sürekli izleyici konumunda olan öğrencilerin belli bir süreden sonra dikkatlerinin dağıldığını ve istenmeyen davranışların ortaya çıkabileceğini ifade etmektedir. Öğretmenin kişiliği ve sınıfı yönetme biçimi, disiplin olaylarının azalmasında ya da çoğalmasında en önemli etkenlerden biridir (Başaran, 1985: 223). Öğretmenler okulda yaşadıkları problemler için genelde aileleri ve öğrencileri suçlamaktadır. Ancak yapılan araştırmalarda öğretmen davranışlarının da istenmeyen davranışların oluşumunda etkili olduğu görülmüştür. Bunun için öğretmenlerin özeleştiri yapmaları gerekmektedir.

Öneriler

Okullardaki rehberlik uzmanlarının sayısı artırılmalı ve daha aktif çalışmaları sağlanmalıdır. Öğretmen kaynaklı disiplin sorunlarını en aza indirebilmek için, öğretmenlerin sınıf yönetimi, etkili iletişim, beden dili ve empati kurma vb. konularda sürekli gelişimlerini sağlayacak etkinlik ve uygulamalar yapılabilir. Öğretmenlerin disiplin yönetmeliğini çok iyi bilmeleri ve sınıflarda öğrencilere aktarmaları disiplin sorunlarını önleyici olabilir. Sınıflarda ekonomik farklılıklardan kaynaklanan sorunları engellemek amacıyla sosyal yardımlaşma ve dayanışmaya önem verilerek öğrenciler bilinçlendirilmelidir. TV ve diğer tüm kitle iletişim araçlarının olumsuz modeller yerine olumlu modelleri ön plana çıkararak eğitime katkı sağlamaları önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Ağır İ (1991). Orta Dereceli Okullarda Öğrencilerin İşledikleri Disiplin Suçları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Akar N (2006). Ortaöğretim Kurumlarında Karşılaşılan Disiplin Sorunları ve Eğitim Yöneticilerinin Çözüm Yaklaşımları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Atıcı M (2007). A small-scale study on student teachers' perceptions of classroom management and methods for dealing with misbehaviour. *Emotional & Behavioural Difficulties*, 12(1), 15-27.
- Aytuna, H. (1963). Orta Dereceli Okullarda Öğretmenlik Ve Sorunları, Ankara: Öğretmen Kitapları Yayınları.
- Başaran İ.E (1985). Örgütsel Davranış, No: 108, Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları
- Başaran, İ,E (2000). Eğitim Yönetimi, Ankara: Umud Yayın Dağıtım.
- Çerçi H.Y (2009). Devlet Okullarında Görevli Öğretmenlerin Disiplin Yaklaşımları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Demiray K (1980). Temel Türkçe Sözlük, İstanbul: İnkılap ve Aka Kitabevi.
- Dedeoğlu Ö (2010). Meslek Lisesi Öğrencilerinin Disipline Aykırı Davranışta Bulunmalarında Ailenin Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Dursun S (2004). Öğrencilerin Matematikte Başarısını Etkileyen Faktörler: Matematik Öğretmenlerinin Görüşleri Bakımından, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24 (2), 217-230.
- Ekici C.E. ve Burgaz, B (2009). İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Öğretmen ve Okuldan Kaynaklanan Nedenleri, *Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22, 91-111.
- Erden M (2005). Sınıf Yönetimi, İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Gözütok, F. D (2000). Öğretmenliğimi Geliştiriyorum, Ankara: Siyasal Yayıncılık.
- Humphreys T (1999). Disiplin Nedir? Ne Değildir? (Çev: Berat Çelik), İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- İçli T. G (2003). “Çocuk, Şiddet, Suç ve Medya”, Radyo ve Televizyonlarda Şiddet ve İntihar Haberleri (Radyo ve Televizyonlarda Şiddet ve İntihar Haberlerinin Sunumunun Toplum Üzerindeki Etkileri Sempozyumu, 23 Mart 2002 Ankara), RTÜK Başbakanlık Basımevi, Ankara.
- İnceoğlu G.Y (2000, Ocak 17). Uluslararası Medyada Şiddet ve Çocuk-1, *Barometre Gazetesi*. s.14.
- Karasar N (1999). Bilimsel Araştırma Yöntemi, Ankara: Nobel Yayınevi.
- Kaya M (1997). Ailede Anne-Baba Tutumlarının Çocuğun Kişilik ve Benlik Gelişimindeki Rolü, *OMÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S:9, s.193-204.

- Küçükahmet L (1992). Öğretim İlke ve Yöntemleri, Ankara: Gazi Büro Kitapevi.
- Millî Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma Ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı (Earged) Öğrencilerin Televizyon İzleme Alışkanlıkları Ankara, 2008.
- Milliyet Gazetesi, 900 Saat Okul, 1500 Saat TV. (2006, Nisan 21). s.17.
- Mutlu E (1999). Televizyon ve Toplum, Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu Eğitim Dairesi Başkanlığı, Ankara.
- Pınar N (2006). Görsel Medya ve Şiddet Kültürünün Orta Öğretim Öğrencileri Üzerine Etkisi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Sarıtaş M (2000). Sınıf Yönetimi ve Kurallarla İlgili Kurallar Geliştirme ve Uygulama, Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar, Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Tümkaya S (2005). Öğretmenlerin Sınıf İçi Disiplin Anlayışları ve Tükenmişlikle İlişkisi, Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, Güz 2005, S:44, 549-568.
- Üstün, A. ve Demirbağ H. (2003). Sınıfta Demokratik Disiplin Anlayışı. Eğitim Araştırmaları. 3 (11), 87-95.
- Yavuzer H (2001). Çocuk Psikolojisi, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Weishew, N. L. & Peng, S. S (1993). Variables Predicting Students' Problem Behaviours. Journal of Educational Research, 87(1), 5-17.